

Ob času prvega thebanskega kraljestva je zavzela pri umetniku mesto narave — tradicija. Kipi imajo nekaj osebnega le še v obrazu, drugo je vse šablonsko. Za primer služi na str. 105. eden izmed desetih kipov kralja Sesostrisa I. (XII. dinastija), ki izhaja iz mrtvaškega svetišča njegove piramide. Telo sedi visoko vzravnan, roke slone na kolenih, desna dlan je malo odprta, ker je prej držala znamenje oblasti — žezlo, po naše. To se ponavlja v tej dobi neprestano; pač pa so umetniki pridobili medtem več čuta za lepoto črte in vitkost telesa, kakor je razvidno s slike.

Glava sfinga (str. 108.) spominja po mnenju egiptologov na čas, ko so vdrl v egiptčansko kraljestvo in za nekaj časa zavladali v njem takozvani Hyksos. Odkopal jo je Mariette med razvalinami mesta Tanis; zato se imenuje taniški sfing. Na prvi pogled je opaziti, da je ta fiziognomija čisto nova; koščeni obraz, male oči, potlačeni nos — teh znamenj ni na domačem egiptčanskem tipu. Verjetno je torej, da so te sfinge izdelali egiptčanski umetniki za zmagonosne kralje tujega rodu.

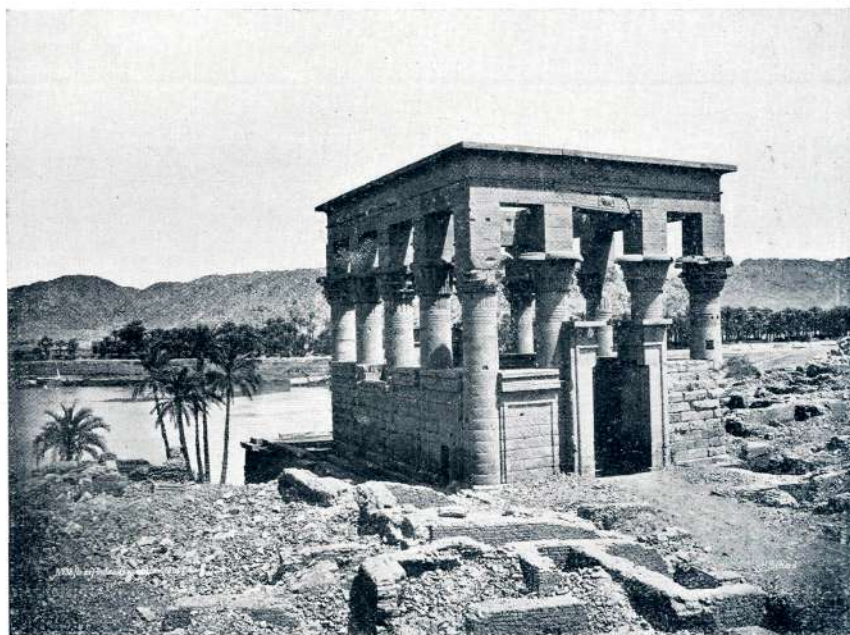
Saitska doba je bila doba notranjih razprtij; v njej se tudi umetnost ni mogla bogve kako razviti. Eleganca, zaokroženost forme je še napredovala, toda notranjega ognja in življenja ni mogel nihče več dati času, ki se je nagibal k zatonu. Iz te dobe so nam ohranjena le dela manjše umetniške vrednosti. Za zgled bodi (na str. 109.) kip kralja Psametiha (XXX. dinastija), ki stoji pod okriljem božanske krave Hathor.¹

Kar zadeva egiptčansko slikarstvo, je treba reči, da ni morda noben narod toliko porabljal barev kot ravno Egipčani. Saj je bilo vse polihromirano od hieroglifov do kipov in stavb. Vendar je njihovo slikarstvo ostalo vedno golo risanje brez osenčevanja ploskev in brez ozira na atmosfero. Kakor kipar,

tako je tudi slikar ostal do konca zvezan od tradicije; nič ni poizkušal posneti naravnih nians barev, temveč je nanašal polne barvne tone, kot mu je bilo predpisano od šablone.

* * *

To bi bil čisto površen, nagel pregled egiptčanske umetnosti. Ozrli smo se nanjo kakor izpod oblakov, odkoder je opaziti samo najvišje vrhove; vse drugo se izgublja in skriva očesu. Toda egiptologija je ravno tam zanimiva, kjer se spušča v podrobnosti: v neznatno življenje Egipčanov, v njihovo mišljenje

MALI TEMPELJ NA OTOKU FILE

in čustvovanje, kjer išče notranjih vzrokov posameznih pojavov in zasleduje počasni, stopnjevani razvoj umetnosti. Tedaj je egiptologija bolj zanimiva in zlasti bolj poučna! Človeku se pri natančnejšem študiju davne preteklosti zazdi, da res ni nič več novega pod solncem. Ljudstva in zgodovine in svetovi vstajajo iz peska in se zopet pogrezajo vanj, na njih mesto pa stopajo nova ljudstva in nove zgodovine in novi svetovi, ki bodo ravnотako mislili in hoteli in trpeli in ravnотako pustili za seboj le nekaj molčečih razvalin.¹

¹ Egipčani so abstraktnim božanstvom pripisovali ne le človeška, temveč tudi živalska telesa. Tako je bila krava Hathor simbol božanstva Isis.

¹ Podatke sem posnel večinoma po velikem delu: „Geschichte der Kunst im Altertum. Aegypten.“ Von Georges Perrot und Charles Chipiez. Leipzig. Brockhaus. 1884.

